

LOGSE delakoa:

berriro ere aldaketa handien promesak

— Angela Busto —

Gutxienez ausarta bada nere aldetik hezkuntzaz aritzea une hauetan; izan ere, hezkuntz prozesuan zuzenean sartutako estamentu guztiak (irakasleak, ikasleak, gurasoak) ezezik, orokorrean gizartea bera ere irakiten ari da une honetan LOGSE delakoaren ezarpenaren ondorioz iragarrita ditugun aldaketa handiak direla eta.

Albisteen zabalpenerako litezkeen komunikabide guztien bidez sortutako expektatibek errealtatearen mugak gaindituko ote dituzten beldur banaiz ere, handiago bihurtzen zait beldur hori maila orokorrean nahiz lokalean eta eskolaren ingurunean suertatzen ari diren erreakzio batzuen aurrean.

Antsiaz igurikatutako "Hezkuntz sistemaren erreforma Proiektua" izenekoaren argitaratzeak hezkuntz munduan piztu zuen jakinmina, irakurtzeko azaltzen duen zailtasun harrigarriaren kariaz kolpatua (geldiagotua) gertatu da, horretan lexiko berria eta fraseologia arrotz baten gehiegizko erabilerak gure eguneroko eginkizunetatik benetan urruti dagoen eta ezezagun den zerbait datorrelako inpresioa sortzen bait digu. Gure ahalleginek, neurri handi batean, terminologia berezi bat eskuratzera zuzentzea beste erremediorik ez dute izan, "erreformaren teknikoek", gainera, berezitasun hori areagotzeko asmo sendoa agertzen dutela ematen duelarik, beren xedea besterik ez izanik, ez "erreferentzia adierazgarri" bezala, ez eta are antzeko kontzeptuak adierazteko ere, aurreko lexikoaren alerik ere ez gordetzea baino.

Aurreneko ahalegin hauei esker, ondorengo argitarapenak asimilagarriagoak izan dira, baina beti ere zalantza bat gelditzen da, hots, 70 urteko legearen hizkuntzarekiko azaltzen duen erabateko lotura eza oztopo bat izan ote daitekeen onartua izateko formen eskuratzeko huts batera desbideratuz bere mamia (kontzeptuen argitasuna).

Pentsa daiteke aldeztu aurretik dagoen ezkortasun batek eragiten dituela baieztapen hauek, baina zalantzarik gabe zailagoa gertatzen da horrela

berriro ilusionatzea lehenago defraudatuta gelditu dena. Villar Palasi (1.970) izeneko legea iragarri zuen eta hezkuntz erreforma baterako oinarriak zekartzan "Liburu zuria" delakoaren argitaratzeak, aldaketa handien expektatiba prometa-garriak eragin zituen. Batez ere Moyano (1.857) legean oinarritutako sisteman zeuden arazo larrien azalpen zehatz batetik abiatuta, zitezkeen soluziobide batzuk aipatzen zituen "etorkizunean desfaserik gerta ez dadin...", autozuzenketarako mekanismo egokiak eta beharrezko malgutasuna dituen sistema bat ezarri...heziketa prozesurako bitarteko modernoak eta metodo berriak, besteak beste, sartzeko aukera emango duen ikerketen programa ausart eta helburu handitako baten bidez".

Lege hura ezarri zenetik gaur egun arte iragandako denbora, 22 urte, hala nola kultura eta teknologia mailan eman diren aurrerapen azkar eta ikaragarrien ondorioz gizarteak jasan dituen aldaketak direla medio, nahitaezko bihurtzen da hezkuntz sistemaren erreforma orokor eta sakon bat burutzea, baina ez da hori aitzaki bezala erabili behar ez planteatzeko beren neurri zehatzetan, zergatik ez duten funtzionatu mekanismoek edo, bestela, zergatik funtzionatu duten hain gaizki non hezkuntz erakundeetatik eta gizartetik erabateko deskalifikazioa merezi izan duen hezkuntza bat gauzatzen amaitu bait dira. Izan ere, inolako zalantzarik gabe esan daiteke 1.969 urtean aurreko planari buruz egiten ziren objektibotarik batzuek egungo sisteman indarrean jarraitzen dutela:

- Hezkuntz modalitate eta maila desberdinen artean elkarlotura eta batasunik eza.
- Ikasleak duen bilakaera psikologikoaren zirkloekiko desegokitasuna.
- Pertsona, heziketa eta lanbide bideraketa mailan orientaziorako zerbitzu egokirik ez izatea.
- Lehen mailako irakaskuntzak ez du betetzen bitarteko materien irakaskuntza sendoa,

hala nola ziklo honek berezko dituen beste ezagutza, trebetasun eta ohiturak eskaintzeko dagokion funtzioa.

- Edozein programak eduki behar dituen helburu hezgarriak programa horien kultur edukinekin nahasteko joera izan ohi du askotan irakaskuntza ertainak. Horretara, helburu bakarra programa horien ikasketa berria delako inpresioa ateratzen da, eta ez, ordea, nortasuna osatzera jotzea, asignaturak beti ere ikaslearen heziketa osoaren zerbitzuan dauden bitartekoak izan behar bait dute.
- Asignaturen banaketa ez zaie behar adina egokitzen adin desberdinei dagozkien interesak, gaitasunak eta beharrei, eta, era berean, ez zaie beharrezko arreta eskaintzen izaeraren heziketari, gizarte hezkuntzari edo ikasketa metodoen gaineko orientazioari.
- Orobat, ez dago materia bakoitza bere kideekin harremanetan jarriko duen planeamendu orokorrik.
- Lanbide heziketa ez zaie erabat egokitzen lan merkatuaren errealitateari, ez eta produktzioa erakusten ari den joerei.

Bere porrotaren kausetarik bat aipatua zuen jadanik 69ko liburu zuriaren idazketa taldeak. Irakasle gehienek "lanbide gaitasuna eta abnegazio erabatekoa" goresten dituen sarrera baten ondoren, horretan, gainera, funtsezko elementutzat hartzen bait zituen hezkuntz prozesuaren eraginkortasuna ziurtatzeko, hala nola burutu beharreko erreformen arrakasta garantizatzeko, honako hau gehitzen zuen: "baldin eta maisu eta irakasleen giza kalitateak huts egiten badu, ez badituzte fideltasun, eraginkortasun eta gogoz gorpuzten hezkuntz idealak, ez baditu beren lanak, bidenabar, nozio desberdinak ikasleek aise bereganatzeko moduan jartzen; baldin eta, gainera, ezagutza zehatzen gainetik, ez badu lortzen ikasleengan aurkikuntza berritara jotzeko jakin-min intelektualik piztea, porrot egingo du sistemak".

Eskola porrotaren tasetan irakasleak faktore garrantzitsua izan daitezkeelako kontsiderazioa aditzera ematen dute, era inplizitu batez, egungo erreformaren erredaktoreek. "Irakasle berritzailez osatutako multzo batzuek" hala nola pedagogi berrikuntzarako mugimenduek burututako lanaren ezagutza moduan "teknikariak" horiei zuzendutako hitz atseginek ez dute inondik ere arintzen hain salaketa gogorra; alderantziz, horrek ez du

erantzunkizun maila handiagotzea besterik egiten, sektorea berritzaileak (guztiok gaude beti honetan kokatuta, banaka nahiz taldeka) eta kontinuisten (beti besteak) artean banatuz.

Irakasle bezala dagokigun erantzunkizuna alde batera utzi nahi izan gabe, beharrezkoa da baieztatzea orohar irakaslego osoak adierazi duela betetzen duen lanaren errendimenduarekiko bere insatisfakzioa, hala nola, besteak beste, eskola porrotaren maila kezkarria, ikasleek sistemarekiko erakusten duten errefusapena, beroriek lortzen duten heziketa integral akasduna, heldutasun kontrolen eraginkortasunik eza, orientazio psikopedagogikorako nahitaezko zerbitzurik ez egotea, azkenik, indarreango programen desegokitasunaren aurrean duten kezka. Kritikatu ditu irakaslegoak desfasatutako programak eta ahalagindu da ikasgelaren errealitateari horiek egokitzen, gainera, maisu-lekzioen ordeaz aspaldi hartu zuen metodologia partehartzaileago bat, koordinazio eta lankidetzaren burutzeaz gain... hitz batez, pentsatu behar da irakaslegoa ez dagoela, ulerterazi nahi diguten bezala, iraganean harapatuta, ez eta hezkuntz sistemaren aldaketa eragin duten asmo eta ideietatik hain urruti.

Hurbiltze honen aurrean eta bertan agertzen diren postulatuak gaurkotatzen diren errealitatearengatik, ezin amorerik eman Villar Palasiren zoritxarreko legeak azaltzen zituen zenbait printzipio hona hitzez hitz aldatzeko tentazioari:

- "Hezkuntz sistemaren egiturak **batasun eta elkarloturazko erizpide** bati erantzungo dio **prozesu jarraitu** bat bezala eta ikaslearen bilakaera psikologikoaren aldi desberdinei egokitua gara dadin heziketa eta, era berean, gizabanakoen gaitasunei dago kienez gertatzen den **aniztasun handiari erantzun bat ematearren** beharrezko espezializazioak finkatuko ditu".
- "**Adierazpen esanahidunetatik** abiatuko da irakaskuntza, iharduera praktikoa, sormena eta berezkitasun berritzailea azpimarratuz".
- "**Ikasten ikasteko** gaitasuna izango da programatutako didaktikaren helburu garrantzitsua".
- "Batez ere **aktiboak** izanik, **pertsonalizatutako heziketara** jotzen dutenak dira metodo egokienak".
- "Funtsezkoa da **talde-lana**".

Psikopedagogi izaeradun printzipio guzti hauek jadanik adierazita zeuden 1.969 urteko liburu

zurian, batera bait zetozen irakasleen prestakuntzak sortzen zizkien zalantzekin, horretan, azaltzen digunez, irakasle lanbideak berezko duen psikologi eta pedagogi prestakuntzaren kaltetan, didaktika prestakuntzari ematen zitzaiolarik lehentasuna.

Etorkizuneko erreformari buruzko dokumentazio guztiak azpimargarri dauka psikopedagogikoaren balorazio nabarmen bat didaktikoaren aurrean.

Uste horrekin bat gatozeneko neurriaren arabera izango da irakaskuntza eta irakasle-profesionalitatearen kalitatea hobetzeko hazia.

Aipamen bat eta, batez ere, hausnarketa bat, merezi dituzten gertaera nahiz jokaera batzuk izan ditu aurretik LOGSE delakoaren ezarpenak:

1. Azken apirilaren 24eko "El Pais" egunkariak argitaratu zuenaren arabera, hiru puntu galdu ditu Espainiak eta hezkuntz maila apalaren ondorioz UNOren giza garapenari dagokion indizean 23. tokian kokatu da, Europako batz bestekoa baino txikiagoa den alfabetizatze eta eskolartasun indizea izanik. Europako gainontzeko herriekin alderatuz gero, behin eta berriro eta interesen arabera horiekin alderatzen bait gaituzte, hain nabarmena da hezkuntzari eskaintzen zaizkion bitartekoen urritasuna non guztiz ulertezina bait da ikus-tea nola murrizten diren hezkuntzari eskaintak aurrekontuak LOGSE delakoa ezartzen hasteko programatuta dagoen urte berean.
2. Ezin da ulertu etapa desberdinen "jarraikortasuna, koherentzia eta progresioari" nahiz etapa bakoitzeko zikloen izaera "jarraikor eta bateratuari" lehentasuna ematen dien lege bat proposatzea ezezik, sistemaren estraineko tarteune bezala haur heziketaren (0 eta 6 urte bitartean) garrantzia azpimarratzen ahalegintzen den Hezkuntz Ministraritza batek bere erantzunkizunari itzuri egin eta kimera bezala planteatzen dezakeen lehengo zikloaren (0 eta 3 urte bitarte) ezarpena.
3. Mingarria gertatzen da irakurtzea O.H.O.-ko irakasleen %44,6ak, martxoaren 18an "El Mundo" egunkariak argitaratutako inkesta baten arabera, xede bezala daukala bigarren mailako irakaskuntza (12 eta 16 urte bitarte). Eta gogorra gertatzen da zeren irakurketa horretatik ondorio bezala ateratzen bait da, jaitsi beha-

rrean, handitu egiten dela irakaskuntzari emandako profesionalen arteko zentzugarri bako hierarkizazioa, hainbestetan errefusatua izan den irakaskuntzaren karreraren etapaz igotzea promozio bat delako uste okerra dute eta.

4. Ezin dira inondik ere ulertu ikastetxe, sare eta irakasleen artean sarritan gertatzen diren aurkaketak eta etengabeko deskalkifikazioak, are gehiago horiek eskola munduaren jokabidea gidatu behar duten baliokak, arauak, jarrerak eta etikaren hain kontrakoak direnean.
5. Anakronikoa bada, gutxienez, sektorearen kanpoko zenbait erakundetatik eta kalitatearena ez bezalako xedea izanik, ikastetxeak eta klaustroak batzeko proiektuak proposatzea. Behin "eskola-testuinguru bakoitzaren izaera bakana" onartuta eta, horretara, ikastetxe bakoitzerako pedagogi autonomia eskatuz, era horretan erabaki konpartituak eskatzen dituen garrantziak bertako "diseinu kurrikularrak" burutuak izan ahal daitezkeen, erabaki horiek koherentzia emango bait diote irakaskuntz taldearen iharduerari, irakaskuntzaren kontzeptzio bat bera beharrezkoa da mundu hori osatzen dutenen aldetik eta, era berean, metodologia amankomun bat.

Azkenik, irakaslegoaren insatisfakzioa, beren lana ez onartzetik sortutako kezka, lankideak, Administrazioa, are ikasleak eta horien gurasoen aldetik baloratuta ez daudelako sentimendua, iharduera garbi, eramankor eta bateratu baten bidez gaitututa izan daitezkeelako nere nahia baino ez azaltzea. □

1.992ko apirilaren 30ean

